

ΠΩΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΤΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑ ΩΦΕΛΗΤΑΙ

(‘Ο ἀρχαῖος σοφὸς Χίλων, ἀκούσας ποτέ τινα διισχυριζόμενον
ὅτι δὲν ἔγειροι δένδρα ἔχθρον, τὸν ἡρώτησεν δὲν καὶ φίλον δὲν ἔχει
κανένα, ἐννοῶν διὰ τούτου, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὃ δποῖος
δὲν ἔχει ἔθρον καὶ ὅτι ὁ Ζός εἶναι μῆγμα φιλίας καὶ ἔχθρας. ’Λλλ
ὁ Εενοφῶν ἔλεγεν, ὅτι ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν
τους ὠφελεῖται. Αὕτην τὴν γνώμην ἔχων καὶ ὁ Πλούταρχος ἔγραψε
τὰς κάτιθι πρακτικωτάτας συμβουλάς.)

1. Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους οἱ ἄνθρωποι
ήσαν εὐχαριστημένοι ἐὰν δὲν ἔθλαπτοντο ὑπὸ τῶν
θηρίων, καὶ ὅλοι οἱ ἀγῶνες των εἰς τοῦτο ἔτειγαν,
δηλαδὴ νὰ ἀμύνωνται κατ’ αὐτῶν. Οἱ μεταγενέστεροι
δχε μόνον νὰ ἀμύνωνται, ἀλλὰ καὶ νὰ ὠφελῶνται ἐξ
αὐτῶν ἔμαθαν, καὶ τὸ κρέας των τρώγοντες καὶ τὰς
τρίχας των πρὸς κατασκευὴν ἐνδυμάτων μεταχειρίζό-
μενοι καὶ τὸ δέρμα των χρησιμοπειοῦντες· ὥστε πρέπει
γὰ φοβηταὶ τις μήπως, ἐὰν τὰ θηρία ἔχλιπουν ἐκ τῆς
γῆς, ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων καταστῇ θηριώδης καὶ ἄγριος.
Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀλλοι μὲν ἄνθρωποι ἀρκοῦνται νὰ μὴ
βλάπτωνται μόνον ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν, ὃ δὲ Εενοφῶν διε-
σχυρίζεται ὅτι οἱ συνετοί καὶ ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῶν,
ἃς ἐξετάσωμεν, ἀφ’ οὗ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζῶμεν χωρὶς
ἔχθρούς, πῶς ἡμποροῦμεν νὰ ὠφελούμεθα ἐξ αὐτῶν.

Ο γεωργὸς δὲν δύναται πᾶν δένδρον νὰ ἐξημερώσῃ,
οὔτε δὲν κανηγὸς πᾶν ζῷον νὰ ἡμερώσῃ· ἔνεκα τούτου
ἐσκέφθησαν κατ’ ἄλλον τρόπον νὰ ὠφελῶνται καὶ ἐκ

τῶν ἀκάρπων δένδρων καὶ ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. Τῆς θαλάσσης τὸῦ βόδωροῦ δὲν εἶναι πόσιμον, ἀλλ' ὅμως καὶ ἔχθρος τρέφει καὶ πρὸς πλοῦν χρησιμεύει. Τὸ πῦρ, δὲ τὸ πρῶτον ἔφάνη, ηθέλησε Σάτυρός τις νὰ τὸ φιλήσῃ καὶ νὰ τὸ ἐναγκαλισθῇ. «Πρόσεχε», ἀνεφώνησεν ἄλλος, «θὰ σου καύσῃ τὰ γένεια». Τὸ πῦρ ὅμως, τὸ δύποιον, ἐὰν δὲν ἡξεύρῃ κανεὶς νὰ τὸ μεταχειρισθῇ, εἶναι ἔπιβλαβές, καὶ φῶς καὶ θερμότητα παρέχει καὶ εἴναι ὅργανον πάσης τέχνης εἰς τοὺς γνωρίζοντας νὰ τὸ μεταχειρίζωνται. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἔξετάζωμεν μήπως καὶ ὁ ἔχθρος, καὶ ἐὰν κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἔπιβλαβής καὶ δυσμεταχείριστος, παρέβλαβήν τινα, τὴν δύοιαν δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν· νὰ ὠφεληθῶμεν.

Καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων πολλὰ εἶναι δυσμενῆ καὶ ἔχθρικὰ πρὸς τοὺς μεταχειρίζομένους αὐτά· ἀλλὰ πολλοὶ τὰ στρέφουν πρὸς ἴδιον ὕφελος. Οὕτω τινὲς ἀσθενήσαντες ἡναγκάσθησαν νὰ μείνουν εἰς τὸν οἶκόν των. Καὶ ὅμως ἡ οἰκουρία αὐτὴ τοὺς ὠφέλησε κατὰ πολλά. Ἀλλοι, ἀπολέσαντες τὴν περιουσίαν των ἢ φυλακίσθεντες, ἐπεδόθησαν ἔγεκα τούτου εἰς τὰ γράμματα καὶ ἔγειναν σεφωί. Καὶ ἐν γένει, καθὼς τὰ ζῷα τὰ ἔχοντα στόμαχον ἰσχυρότατον καὶ ὕφεις καὶ σκορπίους, τινὰ δὲ καὶ λίθους καὶ ὅστρακα τρώγουν, καὶ τὰ χωνεύουν ἔνεκα τὰς καλῆς των ἴδιοσυγκρασίας, ἐνῷ ἄλλοι φιλάσθεντοι δὲν δύνανται νὰ χωνεύσουν οὐδὲ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, οὕτως οἵ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας τὰς δύοιας ἔχουν τὰς διελύουν, οἵ δὲ φρόνιμοι καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχθροὺς δύνανται νὰ ὠφελῶνται.

2. Πρῶτον μὲν λοιπὸν τὸ ἐπιβλαβέστατον τῆς ἔχθρας πρᾶγμα δύναται νὰ γίνῃ ὡφελιμώτατον εἰς τοὺς φρονήμους ἀνθρώπους. Ποῖον εἶνε τοῦτο; — Ὁ ἔχθρὸς πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἀγρύπνως ἐπιβλέπει τὸ βίον σου καὶ τὴν διαγωγὴν σου, προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ παντοιοτρόπως τὰς σκέψεις σου καὶ νὰ εἰσδύσῃ καὶ εἰς τὰς μᾶλλον ἀποκρύφους πράξεις σου, ἐρευνῶν καὶ ἐρωτῶν φίλους σου, δούλους σου κλπ. Πολλάκις δυνατὸν νὰ μὴ μάθωμεν πότε φίλος μάς τις ἀσθίνει καὶ ἐνίστε αὖν ἀποθνήσκει· τοῦ ἔχθροῦ ὅμως καὶ αὐτὰ τὰ ὅμερα ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν. Πῶς διάγομεν εἰς τὸν οἰκόν μας, ἐὰν ἔχωμεν διμόνοιαν, ἐὰν εὔρισκώμεθα εἰς καλὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, ὁ ἔχθρὸς τὰ γνωρίζει καλλιτερά ἀπὸ ἡμᾶς. Μάλιστα δὲ τὰ παραπτώματά μας παραχολουθεῖ καὶ ἀνεγνεύει. Καθὼς τὰ σαρκοφάγα ὅρνεα αἰσθάνονται τὴν δυσωδίαν τῶν πεσηπότων σωμάτων καὶ πρὸς αὐτὰ φέρονται, ἐνῷ τῶν ὑγιεινῶν καὶ τῶν καθηρῶν αἰσθησιν δὲν ἔχουν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ ἔχθροι κινοῦνται ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ βίου μας καὶ πρὸς τὰς φυύλας πράξεις μας προσκολλῶνται καὶ αὐτὰς προσπαθοῦν ὡς ὅρνεα νὰ κατασπαράξουν.

Τοῦτο λοιπὸν εἶνε τὸ ὡφέλιμον; — Βεβαιότατα· διέρτε ἔχοντες ὑπ' ὄψις τὴν τοιαύτην προδιάθεσιν τοῦ ἔχθροῦ προσέχομεν εἰς τὰς πράξεις μας καὶ διάγομεν οὕτως, ὥστε μήτε νὰ λέγωμεν μήτε νὰ πράττωμέν τις ἀπερίσκεπτον, ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἔχωμεν τὸν βίον ἀνεπίληπτον. Ἡ προσοχὴ αὐτὴ καὶ ἡ συνεχὴς προφύλαξις, καταστέλλουσα τὰ πάθη μας, μᾶς γυμνάζει εἰς

βίον χρηστὸν καὶ ἀδιάβλητον. Διότι, καθὼς αἱ πόλεις, αἱ ὄποιαι συνεχῶς πολεμοῦν πρὸς γείτονας λαούς, ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν ἐσωτερικὴν εἰρήνην, πολίτευμα ὑγιὲς καὶ εὔνομαν, σύτῳ καὶ τὰ ἄτομα, ἐὰν ἔχουν ἔχθροὺς καὶ ἔνεκα τούτων ἀναγκάζωνται νὰ ἀγρυπνοῦν καὶ νὰ προφυλάστωνται ἀπὸ πάσης κακῆς πράξεως, ἀνεπαισθήτως καὶ αὐτὰ ὑπὸ τῆς συνγένειας ἔξασκοῦνται εἰς βίον ἀγνόν καὶ εἰς δίκιταν χρηστήν· ἐπειδὴ φαντάζονται ὅτι ἐὰν σφάλσουν, εἰ ἔχθροι θὲ γελάσουν καὶ θὲ εὑφρανθοῦν. Τοῦτο βλέπομεν καθ' ἐκάστην καὶ ἀλλαχοῦ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους ἀγῶνας· δταν δηλαδὴ ἀγωνίζεται τις μόνος, δὲν ἐπιδειχγάλλην προθυμίαν, δταν ὅμως ἔχῃ ἀνταγωνιστας; τότε ἔξεγείρεται καὶ ἡ ἀμιλλα καὶ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ἐπιμέλεια. "Οστις λοιπὸν γνωρίζει δτι ἔχει ἀνταγωνιστὴν εἰς τὸν βίον καὶ εἰς τὴν δόξαν του τὸν ἔχθρόν του, προσέχει περισσότερον εἰς τὸν ἕαυτόν του, καὶ τὰ πράγματα καλῶς ἐρευνᾷ καὶ τὸν βίον του ὀρθῶς ῥυθμίζει. Διότι καὶ τοῦτο εἶνε ἕδειον τῆς κακίας, τὸ νὰ αἰσχυνῶμεθα μᾶλλον τοὺς ἔχθρούς μας, δταν ἀμφιτάνωμεν, παρὰ τοὺς φίλους μας. Διε' ὅ, δτε "Ρωμαῖός τις ἦκουσεν δτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἐλαάδος τὰ πράγματα τῆς Ρώμης ἔξησφαλίσθησαν, ἀπήντησε· «Τώρα εὑρισκόμεθα εἰς κλίνυνον, διότι δὲν ἔχομεν πλέον σύτε ποῖον νὰ φεύγομεν οὔτε ποῖον νὰ αἰσχυνθῶμεν».

3. "Ἐχε προσέτι ὑπ' ὄψις μίαν σοφὴν ἀπάντησιν τοῦ παλαιοῦ φίλοσόφου Διογένους, δτις ἐρωτηθεὶς ὑπὸ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΝΙΚΗ ΕΠΙΝΟΜΕ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006
Δ. Κ. ΙΙ

τινος πᾶς δύναται καλλίτερον νὰ προφυλαχθῇ καὶ νὰ ἀποκρύσῃ τὸν ἔχθρόν του, ἀπήντυσεν. «Ἐὰν γίγησε σὺ αὐτὸς ἄνθρωπος χρηστός.»

Οἱ ἔχθροι βλέποντες ἵππους ἔχθρῶν καλούς, ή κύνας ἐπανυιώνους, ή ἡ γρόν καλῶς καλλιεργημένον, ή κῆπον θαλασσήν, λυποῦνται καὶ στενάζουν. Πῶς λοιπὸν νομίζεις ὅτι θὰ διατεθῇ ὁ ἔχθρός σου, ἐὰν σὲ ἵδη ἄνδρας δίκαιον, φρόνιμον, χρηστόν, εὔδόκιμον, καθηρόν τὰς χεῖρας, διάγονται βίον ἄμεμπτον; «Οιαν δὲ ἄνθρωπος βλέπῃ, ὅτι γικᾶται ἀπὸ τὸν ἔχθρόν του κατὰ τὴν χρηστότητα, τὴν μεγαλοφροσύνην, τὴν φιλανθρωπίαν, τὰς καλὰς πράξεις, καθίσταται ἀφώνος, ἢ γλῶσσά του δένεται, τὸ στόμα του φράττεται, πνίγεται. Ἐὰν θέλῃς νὰ λυπήσῃς τὸν μισοῦντά σε, μὴ τὸν ὑδρίζῃς, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς ἔσο σώφρων, φιλαλήθης, φιλάνθρωπος, δίκαιος. Ἐὰν δὲ ἐκ παραρρίξεως κινούμενος ὑδρίσῃς, πρόσεχε σὺ αὐτὸς νὰ ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὄπεῖα θὰ προσέψῃς εἰς τὸν ἄλλον ὡς ὅνειδος, μήπως ἀκούσῃς ὅτι ἔλεγε παλαιός ποιητής: «Ἄλλους θέλεις νὰ ιατρεύσῃς, ἐν φίσῃ εἶσαι γεμάτος ἀπὸ πληγάς.» Ἀν ὑδρίσῃς ἔχθρόν σου ὡς ἀγράμματον, ἔντεινε τὰς δυνάμεις σου καὶ γίνου φιλομαθέστερος· οὐ ως δειλόν, ἐπιδείχνει περισσότερον θάρρος καὶ περισσοτέρων ἀνδρείαν· ἐὰν ως ἀσελγῆ καὶ αἰσχρόν, προσπάθησε νὰ ἔξαλείψῃς ἐκ τῆς ψυχῆς σου ὅτι τοιούτου ἐλαττώματος ὑπάρχει. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε αἰσχρότερον παρὰ νὰ μέμφεσαι καὶ νὰ λοιδορῇς ἄλλον.

διελαττώματα, τὰ ὅποια ἀντανακλοῦν ἐπὶ σὲ αὐτὸν καὶ τῶν ὅποιων εἶσαι πλήρης.

4. Ἡ θέρις καὶ ἡ λοιδορία εἶνε ἀνωφελές καὶ ἄχρηστον πρᾶγμα. Μόνον τότε κατά τι ωρελεῖ, ἐὰν ὁ λοιδορήτας, ἀνασκοπῶν βραδύτερον τὴν θέριν, ἔξεται
ἔχυτόν του μήπως καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ ἐλάττωμα τοῦτο καὶ προσπαθῇ νὰ ῥυθμίζῃ τὸν βίον του κατὰ τρόπον θλως ἐναντίον. Οὕτως ὁ Πλάτων, ὁσάκις ἐτύγχανε νὰ εἴνε παρὼν ἐν μέσῳ ἀσχημονούντων ἀνθρώπων, ἀπερχόμενος εἰς τὸν σίκον του ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἔαυτόν του τὴν ἐρώτησιν, «Μήπως καὶ ἐγὼ εἴμαι τοιοῦτος;» Διότι ὁ κόσμος γελᾷ ἢν ἀνθρωπὸς φαλακρὸς ἢ κυρτὸς σκώπη καὶ θέριζῃ τοὺς ἄλλους διὸ ὅμοια ἢν ἄλλα ἐλαττώματα. Κυρτός τις ἔσκωπτεν ἄλλον διελαττένειαν τῶν ὄρθιαλμῶν. Ἐκεῖνος ἀπήντησεν· «Μὲ ὄνειδιζεις διὰ πάθημα ἀνθρώπινον, ἀφοῦ φέρεις ἐπὶ τῆς ράχεώς σου τὴν θελανδίκην». Ἀλλος θέριζε τινα, διότι ἦτο συγγενής γυναικὸς φωνευσάσης τὸν ἄνδρα της, ἐνῷ αὐτὸς ὁ θέριστης ἦτο μητροκτόνος! Ὁ θέλων ἄλλον νὰ λοιδορήσῃ, δὲν πρέπει νὰ εἴνε μεγαλόφωνος καὶ θρασύς, ἀλλ᾽ ἀνεπίληπτος τὸν βίον καὶ νὰ γιωρίζῃ καλῶς τὸν ἔαυτόν του. Ἀλλως, λέγων ἐκεῖνα τὰ ὅποια θέλει, κινδυνεύει νὰ ἀκούσῃ ὅσα δὲν θέλει.

5. Αὕτη λοιπὸν ἡ ὠφέλεια δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν κακολογίαν, τὴν ὅποιαν κάμνομεν κατὰ τῶν ἔχθρῶν μας. Ἀλλὰ ὠφελιμώτερον εἶνε τὸ νὰ ἀκούῃ τις κακολογίας ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς. «Οθεν δίκαιον εἶχεν ὁ φιλόσοφος Ἀντισθένης λέγων, δτι ἐξ ίσου συμφέροντεν

εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ καὶ εἰλικρινεῖς φίλους καὶ ἀσπόνδιους ἔχθρούς· διότι οἱ μὲν φίλοι σωφρόντες τοὺς πάρεκτρεπομένους φίλους διὰ τῶν συμβουλῶν των, οἱ δὲ ἔχθροι διὰ τῶν κακολογιῶν των. Μάλιστα δὲ τὴν ἀλήθειαν ἐξ τῶν ἔχθρων μας δυνάμεθα μᾶλλον νὰ τὴν ἀκούσωμεν ^{τὸν ΚΟΡΙΝΘΙΑΝΟΝ ΠΕΓΓΙΟΝ} ἐκ τῶν φίλων· διότι οἱ μὲν φίλοι φασιούμενοι μὴ μας δυταρεστήσουν, παρασιωποῦν τὰ ἐλαττώματά μας ^{τὴν ΚΟΡΙΝΘΙΑΝΟΝ ΠΕΓΓΙΟΝ} τὰ συμικρύνουν, ἐνῷ δὲ ἔχθρος τὰ διακηρύττει μεγάλη τῇ φωνῇ. Τὴν φωνὴν του μετὰ προσοχῆς ὀφελούμεν νὰ ἀκούωμεν, ἀποβλέποντες εἰς τὰ πράγματα διὰ τὰ ὄπεῖα μας κακολογεῖ καὶ ὅχι εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσίν του.

"Ἐνα Θεσσαλὸν διενοήθη ἔχθρός του νὰ τὸν φωνεύσῃ. 'Ἐπιτεθεὶς κατ' αὐτοῦ μὲ μάχαιραν εἰς τὴν χεῖρα τὸν ἐπλήγωσεν εἰς μέρος τοῦ σώματος, εἰς τὸ ὄποιον ὑπῆρχεν ἀπόστημα. Τὸ ἀπόστημα ἦνοίχθη καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔγινεν ὑγιῆς, ὡς νὰ ὑπέστη λατρικὴν ἐγχείρησιν· καθὼς λοιπὸν συνέβη εἰς τὸν Θεσσαλὸν ἔκεινον, νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ ἔχθροῦ του, τοιουτορόπως μία κακολογία τοῦ ἔχθροῦ μας λεγομένη ἐκ μίσους, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ μᾶς βλάψῃ, μᾶς καταδεικνύει ἐλάττωμά τι τῆς ψυχῆς μας, τὸ ὄποιον ἢ δὲν γνωρίζομεν ἢ παραμελούμεν, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἔξαλειψίν του. Πολλοὶ ὅμως ὅταν κατηγορῶνται, δὲν ἔξετάζουν ἐὰν ἔχουν τὴν προσαντρμένην εἰς αὐτοὺς κακίαν, ἀλλὰ ἀνιχνεύουν τὸ ἐλάττωμα ἔχει ὁ ἔχθρός διὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν καὶ αὐτόν. Τοῦτο εἶνε ἀνόητον, διότι, ὅπως σπεύδομεν νὰ ἔξαλειψωμεν ἀπὸ τὰ φορέματά μας κηλεῖδας, τὰς ὅποιας

μᾶς ὑπέδειξέ τις, σύτω καὶ πολὺ περισσότερον ὀφείλομεν νὰ ἔξαλείψωμεν τῆς ψυχῆς μας τὰς κηλιδας. Ἐὰν δύμως συμβῇ ὅστε νὰ μὴ ἔχωμεν τὸ προσαπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἔχθροῦ μας ἐλάττωμα, τότε ὁφείλομεν τὴν σωματικήν αἰτίαν, οὐτε τὴν ὄποιαν ὁ ἔχθρος μας ἔξεστό μισεν ἐναντίον μας τοιαύτην κατηγορίαν, καὶ νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν μας νὰ μὴ περιπίπτωμεν εἰς ἀμάρτυμα ὅμοιον τῇ συγγενὲς πρὸς τὸ ἐπιρροφθὲν καθ' ἡμῶν. Διότι πολλοὶ ἐκ τοιούτων λόγων κατηγορήθησαν ἀδίκως. Ρωμαία δέσποινα κατηγορήθη ὡς ἄσεμνος, διότι τὸ ἐλευθέρα εἰς τοὺς λόγους της. Καὶ ὅμως ἡ γυνὴ ἔκεινη ἦτο ἀθώα. Ο Θεοιστοκλῆς κατηγορήθη ἀδίκως ὡς προδότης, διότι εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ προδότου Παυσανίου.

6. "Οταν λοιπὸν ἐπιρριφθῇ ἐναντίον μας ψευδῆς κατηγορία, δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορῶμεν καὶ νὰ τὴν καταφρονῶμεν διότι εἶνε ψευδῆς, ἀλλὰ νὰ σκεπτώμεθα καὶ νὰ ἔξετάζωμεν ποῖος λόγος μας ἦ ποια πρᾶξίς μας ἔδωκεν εἰς τὸν ἔχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἐκτοξεύσῃ καθ' ἡμῶν τὴν διαβολήν, καὶ τὴν πρᾶξιν ἔκεινην καὶ τὸν λόγον ἔκεινον νὰ ἀποφεύγωμεν παντὶ σθένει.

Τὸν ἔχθρόν μας λοιπὸν πρέπει νὰ τὸν θεωρῶμεν ὡς ἄμισθον διδάσκαλον, καὶ νὰ ὠφελώμεθα ἀπ' αὐτοῦ, μαθένοντες τὰ ἐλαττώματά μας, τὰ ὄποια μᾶς διαλανθάνουν. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἄλλου μᾶλλον ὁ ἔχθρὸς τὰ βλέπει παρὰ ὁ φίλος· διότι ἡ ἀγάπη πολλάκις τυφλώνει τὸν αἰνθρωπόν. Ο βασιλεὺς τῶν Συρακουσῶν Ἱέρων ὑβρίσθη ποτὲ ὑπὸ ἔχθροῦ του, ὡς ἔχων

ἀναπνοὴν δυσώβη. "Εσπευσε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ λέγει πρὸς τὴν γυναικά του· «Διατί σὺ δὲν μοῦ εἶπες τίποτε;» Ἐκείνη, ἀγνή καὶ ἄκακος γυνή, ἀπῆντησεν· «Ἐνδιζαῖς θεῖς ὅλοις εἰς ἄνδρες ὅμοιαν πνοὴν ἔχουν.» Τοῦτο δηλοῦσσι καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ψυχικὰ ἐλαττώματά μας παρὰ τῶν ἔχθρῶν μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν φίλων δύναμεθανὰ τὰ μάθωμεν.

7. Εγκράτειαν γλώσσης, ἡ ὅποια εἶναι μέγα πλεονέκτημα, — τὸ νὰ εἴμεθα δηλαδὴ κύριοι τῆς γλώσσης μας, νὰ μὴ ἔχφεύγουν ἐκ τοῦ στόματός μας λέξεις ἢ φράσεις, τὰς ὅποιας τὸ λογικὸν μᾶς ἀπαγορεύει νὰ ἔχστομίσωμεν, — τὴν ἔγκράτειαν τῆς γλώσσης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτήσωμεν, ἐὰν δὲν ἀσκηθῶμεν νὰ καταστέλλωμεν τὰ κάκιστα τῶν παθῶν μας, ὅποῖον εἶναι ἡ ὁργή. Πρὸς τὴν τοιαύτην ἀσκησιν μεγάλως ὁ ἔχθρός μᾶς ὠφελεῖ. Μᾶς κακολογεῖ ἔκεινος, μᾶς ὑβρίζει, μᾶς λοιδορεῖ ; Ἡμεῖς ἀς σιωπῶμεν, ἀς τὸν ἀνεχώμεθα διότι, ἐὰν συνηθίσωμεν νὰ ὑπομένωμεν ἔχθρὸν κακολογοῦντα, τότε εὔκολώτατα θὰ ὑπομένωμεν καὶ τὴν παραφράν τῆς γυναικός μας, καὶ τῶν φίλων μας καὶ τῶν συγγενῶν μας τοὺς λόγους τοὺς πικρούς. τότε καὶ αὐτὰ τὰ ῥιπίσματα τῶν γονέων μας θὰ ἀνεχώμεθα ἄνευ θυμοῦ καὶ ἄνευ θορύβου. Ὁ Σωκράτης ὑπέμενε τὴν γυναικά του Εὐθίππην, ἡ ὅποια εὔκόλως ὠργίζετο καὶ παρεφέρετο, διαγοούμενος διτι, ἀν συνηθίσῃ ἔκεινην νὰ ὑπομένῃ, εὔκόλως τότε θὰ ὑπομένῃ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὴν βαναυσότητα. Ἄλλο εἶναι πολὺ προτιμότερον νὰ γυμναζώμεθα εἰς τοῦτο ἀπό τὰς ὕβρεις καὶ τὰς κατηγορίας τῶν ἔχθρῶν.

8. Τοιαύτην λοιπὸν προφότητα καὶ ἀνεξικακίαν πρέπει νὰ ἔπιδειχνύωμεν πρὸς τοὺς ἔχθρούς· ἐπίσης δὲ πρέπει καὶ ἀφέλειαν καὶ μεγαλοφροσύνην νὰ ἔπιδειχνύωμεν πρὸς τοὺς ἔχθροὺς μᾶλλον παρὰ πρὸς τοὺς φίλους. Τὸ νὰ εὔεργετήσῃ φίλον εἶνε καθῆκον, ἡ παράλειψις τοῦ ὄποίσυ εἶνε ἐπονεῖστος· τὸ νὰ δειχθῆις δύμως πρὸς ἔχθρὸν ἐπιεικής, τοῦτο εἶνε ἕδειν μεγαλόφρονος ἀνθρώπου. Ἐνῷ ἔχεις τὰ μέσα νὰ τὸν ἔκδικηθῆις, συγχώρησέ τον· εὰν ζητήσῃ τὴν συνδρομήν σου, μὴ τὴν ἀρνηθῆις· καὶ πρὸς τὰ τέκνα τοῦ ἔχθροῦ σου, ἐὰν λάβεις τὴν ἀνάγκην σου, ἐπιδειξε προθυμίαν. Ἡ τοιαύτη συμπεριφορά σου θὰ ἐπαινεθῇ καὶ ἀπὸ τὸν ἀναίσθητότερον ἀνθρώπου. Ὁ Καῖσαρ διέταξε νὰ ἀνεγείρουν τοὺς αρημνισθέντας ἀνδριάντας τοῦ ἀσπόνδου ἔχθροῦ του Πομπογέου. Τοῦτο ἦνών ὁ μέγας πολίτης τῆς Ῥώμης Κικέρων εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ἀνήγειρας τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Πομπογέου· ἡ πρᾶξις σου ἵστον γαμεῖ πρὸς στερέωσιν τῶν ἕδεικῶν σου ἀνδριάντων». Ἐνόει ὅτι ἡ μεγαλοφροσύνη τὴν ὄποιαν ἔδειξε πρὸς τὸν ἔχθρόν του, ἐπόριζεν εἰς τὸν Καῖσαρα μεγάλην τιμήν.

Ἐὰν ἔχθρός μας πράξῃ τι ἄξιον ἐπαίνου, πρέπει καὶ νὰ τὸν ἐπαίνεσωμεν καὶ νὰ τὸν τιμήσωμεν, διότι ὁ ἐπαίνος οὗτος καὶ ἥμας τοὺς ἐπαίνοις τας τιμᾶ, καὶ τὸν κόσμον πείθει ὅτι ἔχομεν αὐτὸν ἔχθρὸν ὅχι διότι μισοῦμεν τὸ ἄτομον, ἀλλὰ διότι ἀποδοκιμάζομεν τὰς κακάς του πράξεις· ἐπομένως, ὅταν τὸν ψέγωμεν, οἱ λόγοι μας θὰ εἶνε πιστευτοί. Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς τοιχύτης συμπεριφορᾶς μας σπουδαιοτέρα ὠφέλεια εἶνε ἡ ἔξιτος.

ἔὰν συνγίθισωμεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν καὶ νὰ ἐπαινῶμεν τὴν καλὴν πρᾶξιν τοῦ ἔχθροῦ μας, τότε δὲν εἶμεθι φθονεροὶ καὶ ὅταν cί φίλοι μας εὔτυχοῦν, οὐδὲ λυπούμεθι ὅταν οὗτοι ἐπαινῶνται καὶ θαυμάζωνται καὶ εὔδοκιμοῦν. Καὶ ὑπάρχειν μεγαλειτέρα ἀσκησις ταύτης, διὰ νὰ ἐκρίζωσωμεν **ἐκ τῆς ψυχῆς** μας τὸ φθερὸν τοῦ φθόνου **ἔλαττωμα;**

Πλὴν δὲ τούτου, ἔὰν δὲν φροντίζωμεν ὥστε εἰς τὰς σχέσεις μας πρὸς τοὺς ἔχθρους νὰ ἀποβάλλωμεν μερικὰ ἔλαττώματα, τότε, θὰ συνγίθισωμεν νὰ ἀσκῶμεν αὐτὰ καὶ εἰς τὰς μετὰ τῶν φίλων σχέσεις μας. Ἡ πανουργία, ἡ ἀπάτη, ἡ ἐπιβευλὴ τὴν ὅποιαν μετερχόμεθι κατὰ τῶν ἔχθρῶν, νομίζοντες ὅτι δὲν εἶναι τοῦτο φαῦλον οὐδὲ ἄδικον, ἀλλὰ τὴν ψυχήν μας, ὥστε νὰ μεταχειρίζωμεθι αὐτὰ τὰ ἔλαττώματα καὶ κατὰ τῶν φίλων μας. Ὁ φίλος σοφος Πισθαγόρας διὰ νὰ συνγίθῃ τοὺς μαθητὰς του νὰ μὴ γίνωνται σκληροὶ καὶ πλεονέκται, ἀπηγόρευε νὰ ἔξερχωνται εἰς τὸ κυνήγιον καὶ νὰ φνεύουν ἥμερα ζῆψα. Διὰ νὰ συνγίθισωμεν λοιπὸν νὰ φερώμεθι καὶ πρὸς τοὺς φίλους μας καλῶς, πρέπει πρῶτον νὰ ἀσκηθῶμεν πρὸς τοὺς ἔχθρους μας. Ἐὰν μᾶς πλησιάζουν τινὲς διὰ νὰ κατηγορήσουν ἔχθρόν μας καὶ σύτῳ νὰ αὐξήσουν τὴν ἔχθραν μας, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ τὸ ἀνεχώμεθι.

Ο Σκαῦρος καὶ ὁ Δομίτιος ἦσαν ἔχθροι· καὶ ὁ Σκαῦρος μάλιστα κατευγήνυσεν εἰς τὸ δικαστήριον τὸν Δομίτιον. Εἰς δοῦλος τοῦ Δομιτίου ἦλθε κρυφῶς εἰς τὸν Σκαῦρον πρὸ τῆς δίκης καὶ εἶπεν ὅτι θέλεις γὰρ τοῦ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΗ: ΕΠΙΚΑΘΗΚΟΝΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

φχνερώσῃ καὶ ἄλλας αἰσχρὰς πράξεις τοῦ χυρίου του, οἵ σποῖαις ἦταν μυστικαῖ. Ὁ Σκαῦρος δὲν τοῦ ἐπέτρεψενὰ εἶπη τίποτε, ἀλλὰ συλλαβὼν τὸν ἀχρεῖον δοῦλον καὶ δέσας αὐτὸν τὸν ἔστειλεν σύνως εἰς τὸν κύριόν του. Ἐὰν ἀσκηθῶμεν πρός τοὺς ἔχθροὺς νὰ φερώμεθα δικαῖως, ἀδύνατον γὰρ προσενεχθῶμεν ἀδίκως καὶ πανούργως πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ φίλους μας.

9. Η φύσις τοῦ ἀνθρώπου βέπει εἰς τὴν φιλονεικίαν, τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸν φθύνον. Ἀριστον πάντων, εἶνε νὰ προσπαθῶμεν νὰ καταπνίγωμεν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα· ἐὰν δὲν διατρέψουμεν νὰ ἀπαλλαττώμεθα τελείως ἀπὸ αὐτά, ἃς τὰ στρέφωμεν ἐναντίον τῶν ἔχθρῶν μας, καὶ ἃς τὰ ἀπομακρύνωμεν δισον τὸ δυνατὸν ἀπὸ τοὺς φίλους μας.

Τοῦτο ἐνόησεν ὅτι εἶνε ἀναγκαῖον Χῖος πολιτευόμενος καὶ δτε τὸ κόμμα, εἰς τὸ ἑπτεῖον καὶ αὐτὸς ἀνῆκεν, οὐ περίσχυσεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν, ἐπρόκειτο δὲ τοὺς ἔχθρούς των δλους νὰ τοὺς ἐκδιώξουν ἐκ τῆς νήσου, συνεβούλευσε νὰ μὴ τοὺς ἐκδιώξουν δλους, διὰ νὰ μὴ ἀρχίσουν μεταξύ των οἱ φίλοι γὰτρώγωνται, ἀπαλλαγέντες παντελῶς ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς τους. Ὅταν καταγαλίσχωμεν τὰ πάθη μας καθ' ὄλοκληρίαν εἰς τοὺς ἔχθρούς μας, τότε δὲν θὰ ἐνοχλῶμεν τοὺς φίλους μας. Ἐὰν λοιπὸν εἶνε ἀδύνατον νὰ καταστείλωμεν τὰ πάθη μας αὐτά, τότε ἃς συνηθίζωμεν νὰ φθινῶμεν καὶ νὰ ζηλοτυπῶμεν διὰ τὴν εὔτυχίαν τῶν ἔχθρῶν μας μόνον.

Οἱ ἐπιδέξιοι κηπουροὶ πλησίον τῶν βόδων καὶ τῶν

ἴων φυτεύουν σκόροδα καὶ χρόμμα, νομίζοντες ὅτι τὰ
ρόδα καὶ τὰ ἵα γίγονται εὔωδέστερα καὶ μὲν ὡραιότερα
χρώματα ἐκ τῆς γειτονίας αὐτῆς· διότι ὅλοι οἱ δυσώ-
δεις καὶ κακοὶ χυμοὶ ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὰς ρίζας τῶν
σκορόδων καὶ τῶν χρομμύων. Λοιπὸν ὅταν ἔχωμεν φί-
λους καὶ ἔχθρους, ὁ ἔχθρος ἀπορροφᾷ τὰ πάθη μας ὅλα
καὶ μᾶς καθιστᾷ προσηνεστέρους πρὸς τοὺς φίλους μας.
Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀμιλλώμεθα πρὸς τοὺς ἔχθρους καὶ
νὰ λυπῶμεθα ἂν ἔχεινοι δοξάζωνται καὶ τιμῶνται πε-
ρισσότερον ἡμῶν, ἐὰν εἶνε δικαιότεροι ἢ φιλοποιέστε-
ροι· ἔχοντες δὲ πάντοτε πρὸς αὐτοὺς ἐστραμμένα τὰ
βλέμματα νὰ ἀγωνίζωμεθα νὰ ὑπερτερήσωμεν αὐτῶν
κατὰ πάντα, ἐνθυμούμενοι πάντοτε τὸν Θεμιστοκλέα,
ὅς ποτε ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἄφιγε νὰ κοιμηθῇ τὸ τρό-
παιον τοῦ Μιλτιάδου, δηλαδὴ ἢ ἐν Μαραθῶνι νίκη.
Διότι τί μᾶς ὠρελεῖ ἀπλῶς μόνον νὰ φθίνωμεν καὶ νὰ
λυπῶμεθα διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἔχθρῶν μας, ἐὰν δὲν
προσπαθῶμεν καὶ νὰ τοὺς ὑποσκελίσωμεν;

Ο φθόνος καὶ τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἔχθρον δὲν πρέπει
νὰ μᾶς τυφλώνῃ, ἀλλὰ τούναντίον νὰ μᾶς ἀνοίγῃ τοὺς
ὄφθαλμοὺς διὰ νὰ βλέπωμεν ὅτι ἡ δόξα καὶ ἡ ὑπεροχὴ
καὶ ἡ εὐδοκίμησις τοῦ ἔχθροῦ προέρχεται ἐξ ἔργων χρη-
στῶν, τὰ ὅποια ἐπράξει, — ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ
τῆς φιλοτιμίας του. Ταῦτα δὲ ἔχοντες ὑπὸψει νὰ
ἐντείνωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς δυνάμεις μας, ὅστε νὰ ἐπι-
δειξωμεν καὶ πράξεις ὑπερτέρας καὶ χαρακτῆρας θαυ-
μαστότερον.

10. Πολλάκις οἱ ἔχθροι μας ἢ διὰ τῆς κολακείας,

ἢ διὰ τῆς φαυλότητος, ἢ διὰ τῆς δωροδοκίας κατορθώνουν νὰ καταλαμβάνουν θέσεις, αἱ ὄποιαι φαίνονται ὅτι τοὺς τιμοῦν καὶ τοὺς δοξάζουν. Αὐτὴν τὴν τιμὴν ἀς μὴ τὴν ζηλεύωμεν· διότι εἶνε αἰσχρὰ τιμὴ καὶ ἀναξία ἐλευθέρων ἀνδρῶν. Ἡ τοιαύτη τιμὴ των καὶ δόξα ἀς μὴ μᾶς ἔνοχλῇ, ἀς μὴ μᾶς λυπῇ. Ἡμεῖς εἰς τὴν φαυλότητά των ἀς ἀντιτάττωμεν τὴν τιμιότητα, εἰς τὴν δολιότητά των τὴν εἰλικρίνειάν μας. "Ολα τὰ πλούτη τοῦ κόσμου, ὅλος ὁ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ τὴν γῆν χρυσός, ἔλεγεν ὁ Πλάτων, δὲν ἔχει τὴν ἀξίαν τὴν ὄποιαν ἔχει ἡ ἀρετή. Οὔτε τὸν πλούτον των, σύτε τὰς τιμάς των ἀς ζηλεύωμεν. Κριμία ἐπιτυχία, τὴν ὄποιαν προξενεῖ ἡ αἰσχρότης, δὲν εἶνε ζηλευτή !

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Εἰσαγωγή	3
Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς	5
Περὶ φιλαδέλφιας	25
Περὶ αρργησίας	53
Πῶς δύναται τις καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς του γὰρ ὥφεληται.	69

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΟΣ ΔΙΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΔΙΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τὸ φάγ. Θύμησιον τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὡφελίμων βιβλίων» αποδεχθέν τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν ὑπὸ ἀνωνύμου ἀγωνοθέτου, προκηρύξτει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν βιβλίου· «πρὶ τῆς ἐν Ἀνατολῇ ἐκπαιδευτικῆς δράστως τοῦ Ηροκλ. Βασιάδου», ὑπὸ τοὺς ἔξης δρους.

α' — Τὸ βιβλίον πρέπει νὰ ἀποτελῆται ἐξ 100 περίπου σελίδων 16ον.

β' — Τὰ χειρόγραφα, εὐαγάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς δψεως χάρτου, πρέπει νὰ ἀποσταλῶσι πρὸς τὰ Γραφεῖα τοῦ Συλλόγου μέχρι τῆς 1ης Οκτωβρίου 1904.

γ' — "Ἐκαστον χειρόγραφον πρέπει νὰ φέρῃ διακριτικὸν δητὸν καὶ νὰ συνοւσίεται ὑπὸ ἐσφραγισμένου φακέλλου περιέχοντος τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος, ἔξωθεν δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ ολκείου χερογράφου δητόν.

δ' — Οἱ κριταὶ, τρεῖς τὸν ἀριθμόν, θὰ δοισθῶσι τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Οκτωβρίου 1905 ὑπὸ τοῦ Λ. Συμβουλίου, ἡ δὲ κρίσις θὰ ἀναγνωσθῇ δημοσίᾳ ἐν τῷ Καταστήματι τοῦ Συλλόγου τὴν Δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Δεκεμβρίου 1905.

ε' — Εἰς τὸ βραβευθησόμενον ἔργον, ἢν ἥθελον κρίνῃ τοιοῦτο ἀξιονότερον βραβεύσεως οἱ κριταὶ, θὰ ἀπονεμηθῇ χεηματικὸν γέρας δραχ. πεντακοσίων (500).

ζ' — Τὸ βραβευθησόμενον ἔργον θεωρεῖται κτῆμα τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὡφελίμων βιβλίων», διστις ἐκδίδων τοῦτο ὑποχρεοῦται νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸν συγγραφέα διακόσια (200) ἀντίτυπα δωρεάν. Ἐν ᾧ περιπτώσει δὲ ο Σύλλογος δηλώσῃ δτι δὲν ἀναδέχεται τὴν ἐκδοσιν, τὸ ἔργον ἀγήκει εἰς τὸν συγγράψαντα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1904.

Ο Πρόεδρος

Δ. ΒΙΚΕΛΔΑΣ

Ο Γραμματεὺς

Γ. Δροσίνης.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1904

- 49) Τὸ Βρέφος ὑπὸ Μ. Μελισσητοῦ.
- 50) Φρειδερίκος δὲ Μέγας ὑπὸ Χ. Ἀρρίου.
- 51) Ἀποταμίευσις ὑπὸ Σ. Λοβέρδου.
- 52) Ὁ καπνὸς ὑπὸ P. Δημητριάδου.
- 53) Ἡ σουνδία ὑπὸ Δ. Βισέλα.
- 54) Τὸ Ψάρευμα ὑπὸ Γ. Δοοσίνη.
- 55) Ἰστορία τῆς Μετάξης ὑπὸ Γ. Κυριακοῦ.
- 56) Ἡράκλειος ὑπὸ Π. Καρολίδου.
- 57) Ἰστορία τῆς Εγκληματικῆς ὑπὸ Δ. Μπαλάνου
- 58) Τὰ μεταχεῖται ὑπὸ I. Δοανίδου.

1900 — 1903

- 1) Ὁ οὐρανός. — 2) Ἡ Εγκληματική. — 3) Ἡ γῆ τοῦ πυρός. — 4) Ὁ Ἀνθρωπός καὶ τὸ σῶμά του. — 5) Τὰ ψευδικά περιεργάτερα πτυνά. — 6) Ὁ Στρατιώτης. — 7) Ὁ γενικός κόδιμος. — 8) Τὰ καθηκοντα τοῦ πολίτου. — 9) Ὁ μικρὸς πλούταρχος, Α'. — 10) Ἡ Εύρωπη. — 11) Ὁ κύριος εἶμος. — 12) Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. — 13) Άι μέλισσαι — 14) Ἡ αἴγυπτος. — 15) Ἡ λιονταρία, Ζωὴ καὶ κίνησις. — 16) Τὰ εὐνηικὰ γράμματα. — 17) Κοδίνωπα καὶ μικρόβια. — 18) Ὁ γεωργός. — 19) Ὁ κολφύρος. — 20) Ὁ μικρὸς πλούταρχος, Β'. — 21) Ὁ χαρακτήρας. — 22) Ἡ βαδίλισσα Βικτωρία. — 23) Ὁδηγὸς τῆς οἰκοδεσποίνης. — 24) Ὁ εθνικὸς πλοῦτος, Α'. — 25) Μάρτυρες τῆς Επιστήμης. — 26) Ἡ ρωδοσία. — 27) Ὁ εθνικὸς πλοῦτος, Β'. — 28) Ὁ μέγας ἀλέξανδρος. — 29) Τὸ Δένδρον. — 30) Ἰστορία ἐνδεικτικῆς πλοντίσιου. — 31) Προστατεῖται βοήθεια. — 32) Ὁ μικρὸς πλούταρχος, Γ'. — 33) Ἀνέκδοτα ζήτων. — 34) Τὰ δάνθη. — 35) Βενιαμίν Φραγκλένος. — 36) Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. — 37) Άι ὄρνιθες. — 38) Άι Γει τόνισσαι. — 39) Τὸ Γάλα — 40) οἱ ἀργοναύται. — 41) Ὁ καθαρὸς ἄνδρας. — 42) οἱ τρεῖς μεγάλοι ἱεράρχαι. — 43) οἱ μετανάσται. — 44) Ὁ οἶνος — 45) Τὸ Κράτος τοῦ πλούτου. — 46) Οὐαδιγκτών. — 47) Ὁ μεταξοδικώληπτος. — 48) Ἀνακαλύψεις τοῦ 19ου αἰώνος.

Μέμονος ΒΨΠΔΑ τοῦ Ιωαννίνου. Κράτους. — Ἀκαλλάσσονται ταχυδρομικῶν τελῶν τὰ διάδοσιν ὡφελίμων βιβλίων ἐκδιδόμενα καὶ ἔντὸς τοῦ κράτους ἀποστελλόμενα ταχυδρομικῶς βιβλία αὐτοῦ.

Μέμονος 303 τῆς Κροτικῆς Πολιτείας. — Ἐπιτρέπεται ἡ ταχυδρομικῶς ἀτελής εἰσαγωγὴ καὶ κυκλοφορία ἐν Κρήτῃ τῶν βιβλίων τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀγίαστη Συλλόγου πρὸς διαδοσιν ὡφελίμων βιβλίων.

ΛΕΠΤΑ 40

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὅδος Ἀκαδημίας, ἀριθμ. 12.

12.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006
Ε.Υ.Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΑ